

R. Polak, *Człowiek i moralność w myśli Jacka Woronieckiego OP. Filozoficzne podstawy katolickiej etyki wychowawczej i jej zasady*, Warszawa/Radzymin 2017, ss. 566. ISBN 978-83-60748-95-4.

Profesor Ryszard Polak, jeszcze do niedawna związany z Instytutem Historii i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, a obecnie prof. Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie Filia w Białej Podlaskiej (kierownik Zakładu Nauk Humanistyczno-Społecznych na Wydziale Turystyki i Zdrowia), należy do nielicznego, by nie powiedzieć elitarnego grona naukowców łączących badania z zakresu historii z refleksją filozoficzną. Posiada ku temu odpowiednie wykształcenie, jest bowiem absolwentem Wydziału Nauk Humanistycznych (historia) oraz Wydziału Filozofii (filozofia) KUL. Jest również podwójnym doktorem: doktorat obronił (1997) z filozofii, a doktorem habilitowanym został w 2008 r. z historii. Jego bogata bibliografia prac obejmuje publikacje z zakresu historii i filozofii, w ostatnim okresie z przewagą tych drugich, co potwierdza prezentowana tu książka, będąca rezultatem intensywnych badań w ostatnich kilku latach.

Poświęcił ją Jackowi Woronieckiemu (1878-1948), od 1909 r. dominikanina, a od 1919 r. związanego z Katolickim Uniwersytetem Lubelskim, jego rektor w latach 1922-1924, w następnych kilku latach (1924-1929) pełnił funkcję dziekana Wydziału Teologicznego KUL. Wśród historyków filozofii, m.in. ks. Stanisława Janeczka i Mieczysława Alberta Krąpca, panuje zgodna opinia, że J. Woroniecki był najwybitniejszym myślicielem w międzywojennym środowisku filozoficznym KUL, często nazywanym „Arystotelesem XX wieku”. Oceny powyższe, jak sądzę, podziela R. Polak podkreślając: „Jednak samo opiniowanie i recenzowanie wydaje się niewystarczające. Należy bowiem zapoznać się gruntownie z jego nauką i dokonać przeglądu jego dorobku w świetle dawnej i współczesnej literatury przedmiotu dotyczącej najważniejszych kwestii, które podejmował w swych dziełach. Wtedy dopiero docenimy w pełni wartość jego naukowej spuścizny” (s. 13).

Postulat powyższy R. Polak zrealizował w obszernej pracy, która, mam nadzieję, będzie przedmiotem dyskusji i recenzji specjalistów, głównie historyków filozofii. W tym miejscu chce odnotować fakt wydania książki i zachęcić do jej lektury. Jej merytoryczną i pozytywną ocenę zawarł w swoich recenzjach prof. Artur Andrzejuk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Krzysztof Wroczyński, dr hab. z KUL.

Książka składa się, oprócz wprowadzenia i zakończenia, z czterech rozdziałów. W pierwszym przedstawiono stanowisko J. Woronieckiego wobec współczesnych mu nurtów filozoficznych i pedagogicznych, m.in. idealizmu, naturalizmu, sentymentalizmu, fideizmu. Rozdział drugi Autor poświęcił rekonstrukcji poglądów J. Woronieckiego na temat natury ludzkiej i jej podstawowych cech. Omówiono m.in. takie problemy jak: podstawowe cechy aktywności moralnej osoby ludzkiej, celowość czynów ludzkich, odpowiedzialność człowieka za czyny, sumienie a życie moralne człowieka, rola uczuć w życiu moralnym człowieka.

W trzecim rozdziale dokonano analizy poglądów J. Woronieckiego na temat indywidualnych cnót moralnych człowieka, np. męstwa i umiarkowania. Czwarty rozdział zawiera opis nauki J. Woronieckiego o sprawnościach społecznych człowieka i nosi tytuł *Cnoty społeczne*. Omówiono tu m.in. takie problemy jak: własność prywatna i jej znaczenie w życiu indywidualnym i społecznym człowieka, rola małżeństwa i rodziny w wychowaniu osoby ludzkiej, moralność a prawo moralne i kończy się podrozdziałem zatytułowanym *Radość jako konsekwencja dobrego życia człowieka*. Autor stwierdza w nim: „Polski dominikanin uważał, że prawdziwa radość towarzyszy szczególnie tym ludziom, którzy praktykują cnoty moralne, czerpiąc zadowolenie z wykonywania dobrze, ale nie mechanicznie i w sposób przymuszony powierzonych im czynności i zadań” (s. 480).

Wobec obszerności książki, wątpliwości budzi, na pierwszy rzut oka, skromność „Zakończenia”. Ale po zapoznaniu się z jego treścią trzeba zweryfikować przypuszczenie, ponieważ Autor zapowiada kolejne publikacje na temat J. Woronieckiego i można sądzić, że obszerne podsumowanie badań znajdzie się w ostatnim tomie: „Autor niniejszej pracy w kolejnych swoich publikacjach, które przygotowuje do druku, omówi szczegółowo te poglądy i koncepcje J. Woronieckiego, które dotyczą oświaty i szkolnictwa oraz praktycznych propozycji jego organizacji i nauczania. Zamiarem autora niniejszego studium jest także opisanie w kolejnym, osobnym tomie, teologicznych poglądów Woronieckiego, uwzględniającym zwłaszcza

dyskusje i spory pedagogów polskich dotyczące m.in. istoty i natury miłości chrześcijańskiej, modlitwy i kontemplacji, sakramentu pokuty, wychowania liturgicznego, a także formacji duchowej i intelektualnej kleryków w seminariach duchownych, roli i zadań duchowieństwa w społeczeństwie. Kwestie te będą przedmiotem analiz na kartach następných publikacji książkowych, które ze względu na ramy niniejszego studium nie stały się przedmiotem analiz, a z pewnością muszą być – ponieważ mają ponadczasową wartość i charakter – zbadane i opisane” (s. 487).

A zatem zanosi się w najbliższych latach na kolejne co najmniej dwa tomy. Ale, jak sądzę, już ten tom upoważnia Autora o rozpoczęcie starań o profesurę „belwederską”, tym bardziej jeśli zapoznamy się z bibliografią. Robi ona imponujące wrażenie, albowiem liczy przeszło 40 stron drobnego druku. Całość uzupełnia obszerny skorowidz nazwisk, którego objętość, niemal 30 stron, również drobnego druku, potwierdza bogactwo wykorzystanej literatury, albowiem obejmuje głównie autorów książek i artykułów. Na koniec trzeba wyrazić uznanie dla wieloletniego wysiłku prof. R. Polaka, którego efektem będzie wielotomowe wydawnictwo na wysokim poziomie naukowym.

Józef PIŁATOWICZ* (Siedlce University, Poland)

* Institute of History and International Relations, Faculty of Humanities, jozef.pilatowicz@uph.edu.pl